

NIEUWSBRIEF

Archeologie en Monumenten

Bergen op Zoom

**Het begin van de
Stichting In den
Scherminckel**

Voor uw agenda

**Een gereconstrueerde
lakenhal met belfort?**

Het oudste kookboek

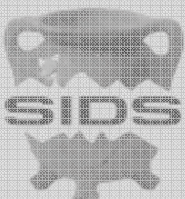
**Bas ter Stege stelt
zich voor**

Boekennieuws

Van de Bestuurstafel

Jaargang 14 - Nr. 51
maart 2011

HET BEGIN VAN DE STICHTING IN DEN SCHERMINCKEL

(Jan Weyts)

Een belangrijk ijkpunt voor de belangstelling voor archeologie hier ter stede vormde de door Fons Gieles georganiseerde opgraving in de Thaliatuin in 1964. Cees van Es en Louis Weijs namen deel aan deze campagne. Zelf kon ik daar niet aan deelnemen omdat het met mijn ontgroening samenviel. In de aan de opgraving vooraf gaande periode waren er al wel voorzichtige onderzoekingen gaande. Zo waren Cees en Louis al op onderzoek gegaan in de kelder van Kremerstraat 18, het ouderlijk huis van Cees. Hier was een interessante beerput ontdekt. Met mijn broer had ik in de kelder van Lievevrouwestraat 38 ook al een beerput met interessante inhoud gevonden. Daar hadden we Corneel Slotmans bijgehaald om een en ander te duiden.

In 1965 op een eindexamenfeest kwamen wij met elkaar in contact. Kort daarna werd begonnen met de bouw van een nieuwe Walhallazaal bij het Luxorcomplex. Die zaal lag op het achterterrein van 'De Ooyevaer', Lievevrouwestraat 19. In juni 1966 kregen we de kans enkele afvalputten uit te graven (de put waarin het vermoorde 'Zeeuws boerke' in 1949 verzeild was geraakt hoorde daar niet bij). Uit de afvalputten kwam een grote hoeveelheid interessant aardewerk tevoorschijn. Die werd aanvankelijk in of achter de ouderlijke woningen, tot matig ongenoegen van de familie, gewassen en uitgezocht. .

De vondsten leidden tot de overtuiging dat het jammer zou zijn om alles aan het eind van de opgraving te verdelen waardoor de samenhang verloren zou gaan. Hoe was dat op te lossen?

Onze ogen vielen toen op de al jaren leegstaande panden Lievevrouwestraat 43 en ook 45. Zo heb ik de stoute schoenen aangetrokken en heb aan Toine Asselbergs, de vader van Stephan en directeur van Asselbergs' IJzerhandel, gevraagd of wij nummer 43 zouden mogen gebruiken voor het sorteren en tentoonstellen van de vondsten. De eerste reactie was afwijzend vanwege de bouwvalligheid.

De opgravingswerken achter 'De Ooyevaer'.

Toen ik daar enkele weken later op terugkwam met de bereidheid een beperkte ruimte te beveiligen, bood hij spontaan nummer 45, 'De Scherminckel', aan.

De tentoonstellingsruimte in de winkel van 'de Scherminckel'.

Ook daar waren bouwkundige problemen, maar wij slaagden er toch in deze redelijk onder controle te krijgen. Voor het gebruik lieten we water en electriciteit op eigen kosten opnieuw aansluiten.

Zo is dat onze basis geworden en is het huis 'De Scherminckel' de naamgever van de later opgerichte stichting. Het hebben van zo'n basis bewerkstelligde dat de groep bij elkaar bleef en in de beginperiode al snel uitgebreid werd met Gerrit Franken, Hans Verhaart, Louis Hopstaken en Stephan Asselbergs.

Om het electriciteitsgebruik, maar ook het eventueel inhuren van een graafmachine als hulp bij een opgraving, te kunnen bekostigen zijn meerdere acties ontplooid vanuit 'De Scherminckel'. Zo werd deelgenomen aan de toenmalige Braderie, waarvoor tegen de voorgevel een heuse kraam gebouwd werd. Op de afbeelding hieronder is daar nog net de pottenbakster te zien, die daar haar waren kon verkopen met enige opbrengst voor de kas.

Een andere keer werden overbodige potbodems als asbak verkocht of werden foto-reproducties verkocht, gemaakt met een grote hoeveelheid door ons verworven glasplaatnegatieven van de fotograaf uit Lievrouwestraat 28. Voor bezoek aan de stand werd tijdens de Braderie reclame gemaakt.

De kraam met pottenbakster tijdens de braderie

Jonge krachten aan het werk om reclame te maken voor de kraam

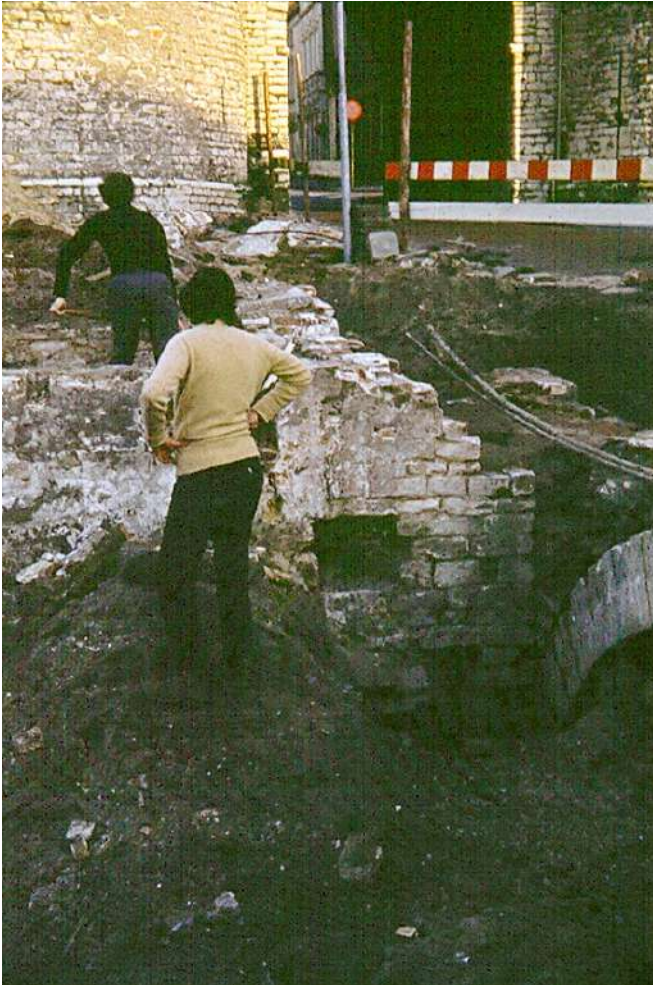
Opgravingen

Ongeveer gelijktijdig met de opgraving in de Lievevrouwestraat deed zich een andere mogelijkheid voor om oudheidkundig bodemonderzoek te doen op een andere belangwekkende locatie. Op het Dorpsplein van Oud Borgvliet kwam er bij het leggen van een riool een afvalput tevoorschijn met veel misbaksels van een pottenbakkerij, meest uit de vroege zestiende eeuw. Het was een druk seizoen, want in september werd het mooie huis Zuivelstraat 49 gesloopt. In een haastcampagne konden daar zeer fraaie objecten geborgen worden, waaronder een uitzonderlijke hoeveelheid zeventiende-eeuwse majolica. De afvalput liep helaas onder de erfscheiding door, zodat van nogal wat voorwerpen grote stukken bleven ontbreken.

In de navolgende winter kregen we de mogelijkheid in de kelder van 'het Sweert', Grote Markt 12 onderzoek te doen, temeer interessant omdat deze kelders uit de vroege veertiende eeuw stammen. Daar werd een van onze toppers gevonden, een schotel van 1606, afkomstig uit Wanfried aan de Werra.

De zomer van 1967 gaf uitzicht op het eerste onderzoek in onze pottenbakkerswijk. Op het ook nu nog braakliggende terrein op de zuidelijke hoek van de Potteriekes en Havenstraat werd een verkennend onderzoek uitgevoerd, dat later tot een grotere opgraving leidde. Kort daarna werd in een leegstaand huis aan de noordzijde van de Potteriekes afval geborgen van pottenbakkerij 'De Drie Klokskens'. Het betrof hier bijzonder vroeg vijftiende-eeuws materiaal. In de zomer van 1968 werd onderzoek gedaan op het erf van pottenbakkerij 'De Agterkat'. Er kwam daar een immense hoeveelheid achttiende-eeuws aardewerkafval tevoorschijn. Het sorteren daarvan was vrij hopeloos door de grote hoeveelheid, maar vooral door de kleur- en vormovereenkomsten. De nabijheid van het café van blonde Mien leverde steeds een aardig besluit van de opgravingsdagen op. In 1969 werd een onderzoek opgezet in de tuin van het mooie, doch helaas te slopen huis Koevoetstraat 35. Het was een leuke opgraving, maar met een mager resultaat. Over de ontwikkeling ter plaatse werden we niets wijzer. Wel werd daar een fraaie vetvanger gevonden.

Buitengewoon interessant was de opgraving bij de Gevangenpoort bij de aanleg van de Westersingel. Daar werden interessante vijftiende- en zestiende-eeuwse huizen gesloopt. Eerst deden we daar bouwhistorisch onderzoek, waarna op de vrijgekomen gronden archeologisch onderzoek kon plaats vinden. Spectaculair was het terugvinden van de geheel intacte natuurstenen brug en de onderbouw van de barbacane van de Gevangenpoort. Zaken die later ook in de archieven terug te vinden bleken. Ook de funderingen van de stadsmuur en de kademuuren van de stadsgracht zijn teruggevonden, alles helaas thans onzichtbaar. In de nabijheid werd een uitzonderlijke vondst gedaan in de vorm van een geweldige hoeveelheid zestiende-eeuws aardewerk uit Raeren. Het was de 'Cannemansplaetse', een stortplaats van een daar wonende handelaar. De vele ogenschijnlijk gave stukken bleken toch niet of nauwelijks waar te nemen gebreken te vertonen, wat tot het weggooien geleid had.

De opgraving van de brug en barbacane bij de Gevangenpoort

In het voorjaar van 1971 werd een uitgebreide opgraving opgezet op het terrein aan de zuidzijde van de Potteriekes, waarbij veel misbaksels, maar ook interessante overblijfselen van de potovens gevonden werden. Het gaf welkome informatie over de typologie van het Bergse aardewerk. Bijzondere vondsten hier waren een vuurstolp en trouwtest, beide met gele slibversiering. Het zijn nog steeds topstukken uit de aardewerkcollectie.

De stichting

Het vorenstaande mag wel duidelijk maken, dat het aan enthousiasme in de beginjaren zeker niet ontbroken heeft. Eén van de resultaten was een steeds groeiende collectie, nog steeds ondergebracht in 'De Scherminckel'. De zorg voor het bijhouden daarvan leidde tot het oprichten van de stichting op 3 maart 1971. In de stichtingsacte zijn dan ook waarborgen voor het beheer en de conservering van de collectie opgenomen, die er toe geleid hebben dat die collectie nog steeds voor bezichtiging en studie beschikbaar is.

Voor de opgravingschronologie heb ik mede gebruik gemaakt van de catalogus van de expositie 'Ver Geschopt' in het Markiezenhof in 1973.

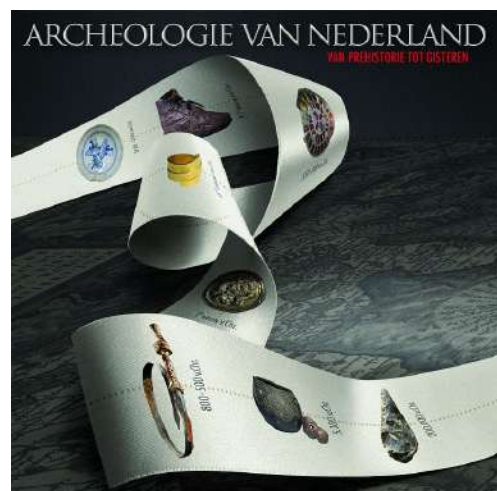
VOOR UW AGENDA

Leiden, permanent

Archeologie van Nederland

Op 13 januari 2011 heeft Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje de geheel vernieuwde afdeling 'Archeologie van Nederland' van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden geopend. Blikvanger in de ruimte is een manshoog wit 'lint' van 120 meter lang, dat als een tijdlijn van 300.000 jaar door de zalen golft. Bezoekers lopen met de bochten mee, onder het lint door en uiteindelijk er overheen. Het lint is tevens de drager van teksten, reliëfs, filmpjes en vitrines met in totaal zo'n 2000 voorwerpen uit alle provincies. In de opstelling ligt de nadruk niet op de objecten zelf, maar juist op de bewoningsgeschiedenis van de plaatsen waar ze gevonden zijn.

Die vormen zo een keten van representatieve archeologische verhalen uit de lange Nederlandse geschiedenis, afkomstig uit voor iedereen herkenbare plekken in het land.

Onder de getoonde voorwerpen bevinden zich klassiekers als het 'Vorstengraf van Oss' (700-550 v. Chr.) en de 'Vikingschat uit Wieringen' (ca. 850 na Chr.).

Zilveren Vikingschat, vindplaats: Westerklijf (NH), datering: ca. 850; Foto: RMO

Ook zijn vele actuele en onverwachte vondsten te zien. Zo komt de bezoeker 'Krijn' tegen (de eerste Nederlandse Neanderthaler), een haard die 11.500 jaar geleden voor het laatst brandde, een compleet vijftiende-eeuws schip, een mijlpaal uit de tijd van Karel de Vijfde en de tandenborstel van een Duitse luchtmachtofficier uit de Tweede Wereldoorlog.

In de zalen is veelvuldig gebruik gemaakt van bewegend beeld, geluid en multimedia.

Bij enkele vindplaatsen kan de bezoeker vanuit Google Earth inzoomen op de opgraving en vervolgens rondkijken in het verleden.

Ook zijn er interactieve 'ontmoetingsplaatsen' waar bewoners uit de prehistorie, de Middeleeuwen en de 16de eeuw vertellen over hun dagelijks leven.

Hoewel elders in het museum sinds 2001 een complete afdeling over Romeins Nederland te zien is, komt de Romeinse tijd ook in de nieuwe opstelling aan bod, waarbij tevens aandacht is voor de gebieden waar nooit een Romein geweest is.

Verguld zilveren Romeinse helm, vindplaats: Helenaveen (NB), datering: 319-323; Foto: RMO

Tot slot is een klein deel van de afdeling bedoeld voor tijdelijke exposities over Nederlandse archeologie. De eerste tentoonstelling, die ook op 13 januari opent, gaat over de vergulde Romeinse 'Peelhelm' die 100 jaar geleden is gevonden.

*Info: Rijksmuseum van Oudheden
Rapenburg 28, Leiden
Tel. 071-5 163 163*

Zwaard van brons, vindplaats: Jutphaas (Ut), datering: 1500-1350 v. Chr.; Foto: RMO

Rotterdam, permanent

De Collectie

In deze expositie worden ruim 2.000 voorwerpen uit Amerika, Azië, Oceanië en het islamitisch cultuurgebied gepresenteerd. Bij de getoonde topstukken wordt het spirituele verhaal verteld. De keuze voor deze invalshoek is vanzelfsprekend omdat spiritualiteit de essentie vormt van de museumcollectie en omdat spiritualiteit het verbindende element is tussen culturen. De tentoonstelling geeft inzicht in de kosmologie, rituelen, en levensfilosofie van verschillende culturen.

Het Wereldmuseum bezit een aantal deelcollecties op topniveau. De wereldvermaarde Oceanië collectie krijgt in de nieuwe opstelling meer ruimte. Bijzonder aan de Collectie zijn de open opstellingen met onder andere tientallen voorouderbeelden uit de Molukken en Papoea-Nieuw-Guinea. Dankzij een belangrijke bruikleencollectie is de Tibet- en Japancollectie van het Wereldmuseum uniek in Europa.

Met een opstelling van bijzondere rituele voorwerpen van het Japanse esoterisch Shingon en Tendai boeddhisme onderscheidt het Wereldmuseum zich van andere musea in de wereld.

Het Wereldmuseum heeft bovendien sinds januari 2011 een zeer zeldzaam boeddhabeeld in langdurige bruikleen uit de Ger Eenens Collectie. Het beeld portretteert Sakyamuni, de historische Boeddha, geboren als prins. Sakyamuni besluit afstand te nemen van zijn rijke prinselijke bestaan om te zoeken naar de essentie van het bestaan. Om te zuiveren at hij na dit besluit niet meer dan één handje linzen per dag. Uiteindelijk kwam Boeddha tot het inzicht dat extreme soberheid geen verlossing biedt. Het is de middenweg die leidt tot verlichting. Dergelijke afbeeldingen van Boeddha Sakyamuni waren zeer uitzonderlijk in die periode. Ze waren bekender in vroegere tijden, zoals de 2e en 3e eeuw. Rama V was een bewonderaar van deze vroege stijl. Gefascineerd liet hij dit unieke beeld van de verlichte, vastende Boeddha maken. Het beeld is te zien in de eerste zaal van de afdeling Azië van de permanente tentoonstelling 'De Collectie'. De zoektocht van de Boeddha naar de weg naar de verlichting is een bijzondere inleiding op de gehele tentoonstelling.

*Info: Wereldmuseum Rotterdam,
Willemskade 25, 3016 DM Rotterdam
Tel: 010 2707172*

Rotterdam t/m 22 mei
De kracht van zilver
De tentoonstelling toont de collectie Smith-Hutschenruyter: een bijzondere verzameling van bijna 600 etnische zilveren sieraden afkomstig uit een gebied

dat zich uitstrekt van Marokko tot China. Het is voor het eerst dat deze recent geschonken collectie in deze omvang in ons museum aan het publiek wordt getoond. Ieder sieraad vertelt zijn eigen krachtige verhaal, of dat nu gaat over verblindende schoonheid, verfijnd vakmanschap, hoge economische waarde door gewicht en zilveragehalte, of over geloof in magische spirituele krachten die de mens kunnen bijstaan in het dagelijks leven. Daarbij roepen de armbanden, riemen, kettingen, hoofdsieraden en enkelbanden bewondering op vanwege hun schoonheid en het hoge vakmanschap waarmee ze zijn gemaakt. De sieraden zijn over een periode van ruim dertig jaar bijeengebracht door Maudy Smith en Jaap Heij. Het echtpaar verzamelde vanuit een specifieke voorliefde voor zilver omdat juist dit materiaal een glans krijgt door het te dragen. Zilver is daarmee hét symbool voor het samenspel en de dialoog tussen sieraad en draagster. De kracht van zilver is een indrukwekkende, esthetische expositie met hoogtepunten uit verschillende regio's. Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Azië zijn hierbij aan te wijzen als focusgebieden. Magie, bescherming, religie, vruchtbaarheid, kapitaal en emancipatie zijn de thema's die verder worden uitgediept.

*Info: Wereldmuseum Rotterdam, Willemskade 25, 3016 DM Rotterdam
Tel: 010 2707172*

Brugge, 8 april - 16 oktober

Uit goede bron

Over hoe Brugge uitgroeide tot een rijke middeleeuwse handelsstad, doen veel verhalen de ronde. Lag de stad ooit aan de open zee en sloegen de Romeinen er hun kamp op? Of werd ze gesticht door Vikingen? Wat is feit of fictie is. De tentoonstelling neemt je mee naar de tijd toen van Brugge nog geen sprake was en de streek niet meer was dan een met krekens en geulen doorsneden waddengebied.

De kracht van
ZILVER

SIERADEN
UIT DE COLLECTIE
SMITH-HUTSCHENRUYTER

DI T/M ZO OPEN TOT 20.00 UUR
17 FEBRUARI T/M 22 MEI

© PHOTOGRAPHY: MIJCO WASTENS - BRUGGE

Het tentoonstellingsverhaal begint bij de vroegste sporen van rondtrekkende jagers en eindigt bij de bouw van de eerste stadsomwalling in 1127. Naast de ontstaansgeschiedenis van de stad, vertelt de tentoonstelling ook het relaas van de Brugse regio: van Oudenburg in het westen tot het Nederlandse Aardenburg (Sluis); van de Noordzee tot Torhout in het zuiden. Gaandeweg geeft zelfs het verste verleden zijn geheimen prijs. Dankzij recente bodemvondsten en de oudste schriftelijke getuigenissen, ontdek je op de tentoonstelling zelf de waarheid over Brugge en omstreken. Als bezoeker krijg je een goed idee van de archeologische vondsten, die samen met infoteksten in een gelaagde wand gepresenteerd worden en verwijzen naar de verschillende bodemlagen. Negen grote schermen, gemaakt met geavanceerde gametechnologie, helpen je bovendien alles nog beter te visualiseren. Ze tonen levensechte reconstructies van het landschap: je ziet in 3D hoe de kustlijn verandert en wandelt rond op de vindplaatsen.

*Info: Bruggemuseum-Gruuthuse, Dijver 17
B8000 Brugge, België, tel. +32 (0)50-448111*

Amsterdam, t/m 16 september

Glans en Glorie

Glans en glorie biedt van 19 maart tot en met 16 september 2011 met ruim 300 religieuze kunstobjecten voor het eerst een overzicht van de eeuwenoude mystieke en artistieke tradities van de Russisch-orthodoxe Kerk. Iconen, frescofragmenten, kostuums, schilderijen, historische boeken en gouden en zilveren attributen uit de christelijke eredienst zijn de tastbare bewijzen van deze lange en rijke religieuze traditie. De Byzantijnse oorsprong en traditie, de kerkelijke feestdagen, met het paasfeest als hoogtepunt, en de tsaren en hun kerk 'aan huis' zijn thema's in de tentoonstelling. Een indrukwekkende iconostase, bijzondere veertiende-eeuwse fresco's uit Pskov en heel veel prachtige iconen uit de Hermitage St.- Petersburg en andere beroemde Russische collecties zijn voor het eerst te zien.

Icon van de Moeder Gods van Kazan, Icon: Moskou, eind 19de eeuw; beslag: Moskou, atelier van Pavel Ovtjinnikov, 1887; hangers: St.-Petersburg, firma Carl Fabergé, 1890 – 1900, Hout, tempera, zilver, goud, briljanten, roosdiamanten, saffieren, smaragden, robijnen, parels, email, 31,5 x 27 cm; foto: State Hermitage Museum, St Petersburg

Vanaf het allereerste begin toen grootvorst Vladimir in 988 officieel het christendom als staatsgodsdienst aannam, tot op de dag van vandaag speelt de godsdienst in de Russische samenleving een wezenlijke rol. Met deze 'doop' van Rusland verspreidde het orthodoxe geloof zich in hoog tempo over het hele rijk en kregen de kunst- en kerkgeschiedenis een extra dimensie. In de tentoonstelling zijn de wanden rijkelijk gevuld met iconen: klein en groot, eeuwenoud en wereldberoemd. Ze worden ook wel vensters op de eeuwigheid genoemd omdat zij als het ware een stukje van de hemel laten zien. Tegelijk zijn ze van een ongeëvenaarde schoonheid. Het ontstaan en de ontwikkeling van de icoonschilderkunst, met Kiev als bakermat, krijgt veel aandacht: er zijn voorbeelden uit de verschillende artistieke scholen met elk hun eigen stijlkenmerken.

Foto's van belangrijke kerken en kloosters in traditionele religieuze centra als Novgorod en Pskov geven een indruk van de bloei van het klooster- en kerkleven. Naast de verspreiding van het geloof hadden de kloosters ook een zeer belangrijke functie in de seculiere samenleving. Mannenkloosters dienden dikwijls politieke en economische belangen en in de vrouwenkloosters namen de nonnen allerlei sociale taken op zich. Op veel objecten zijn heiligen waar te nemen, die talrijk aanwezig zijn in de Russisch-orthodoxe kerk. De meest vereerde is Moeder Gods, gevolgd door de heilige Nicolaas, wiens naamdag anders dan bij ons twee keer wordt gevierd in Rusland: in de lente (22 mei) en in de winter (19 december).

Een schat aan prachtig religieus erfgoed uit de vijftiende tot en met de zeventiende eeuw, toen Moskou het centrum van kerk en kunst was, benadrukt nogmaals de geweldige artistieke rijkdom van de Russisch-orthodoxe kerk. En uiteindelijk is er de kerkkunst uit St.-Petersburg. Die stad was van 1703 tot 1917 het religieuze hart van het land, met de machtige tsaren aan het hoofd. Voor de tsaren en ook voor het leger was de Russisch-orthodoxe kerk van grote betekenis. Glans en glorie maakt dat zichtbaar.

Tekst en (bewegend) beeld visualiseren en illustreren belangrijke thema's als oorsprong en traditie, Oud Rusland met de vroegste religieuze centra en de verspreiding van het christendom in Rusland.

Tabernakel, Rusland, St.-Petersburg, meester Trofim Rjabov, 1827, Zilver; verguld, gegoten, beslagen; 90 x 33,2 x 31,4 cm; foto: State Hermitage Museum, St Petersburg

Maar er is ook aandacht voor de onderdrukking van de kerk door het Sovjetregime en voor de heropbloei na de ineenstorting van de Sovjet-Unie in 1991. Zes maanden lang ademt de Hermitage Amsterdam de spirituele sfeer van tien eeuwen bijzondere Russische kunst.
Info: De Hermitage, Amstel 51, Amsterdam

Amsterdam, t/m 11 april 2011

Pas op! Breekbaar!

300 jaar Europees porselein

Drie eeuwen geleden werd voor het eerst in Europa porselein gefabriceerd. Sedertdien is het uitgegroeid tot een massaproduct, dat niet alleen op tafel maar tevens een brede technische toepassing heeft gekregen. Deze tentoonstelling toont voorbeelden vanaf de eerste productie tot en met Dutch Design en het mobieltje.

Porselein was in de Gouden Eeuw in Europa een hoog gewaardeerd verzamelobject. De superrijken van het 17e eeuwse Europa pronken met het verfijnde Chinese porselein, dat door de grote vraag en de relatief weinige aanvoer uitzonderlijk kostbaar wordt.

De Europese keramiekindustrie - waarvan het Delftvaardewerk ook toen al één van de bekendste voorbeelden is - experimenteert om de techniek voor de productie van porselein te kunnen achterhalen. Dit gelukt in Dresden begin 18e eeuw. In 1710 wordt in Meissen (nabij Dresden) Europa's eerste porseleinfabriek opgezet. Deze fabriek bestaat nog steeds en behoort nog steeds tot de top van de huidige porseleinfabricage. In de loop van de 18e eeuw worden overal in Europa door zowel vorsten als particuliere ondernemers porseleinwerkplaatsen in het leven geroepen. Enkele van deze bedrijven zijn tot op de dag van vandaag actief. Porselein heeft zich ontwikkeld tot een massaproduct dat in vrijwel iedere keuken, huiskamer, kantoor en schaftruimte is doorgedrongen; vandaag de dag is horeca zonder porselein ondenkbaar.

Naast toepassing in serviesgoed, is in de afgelopen eeuw porselein doorontwikkeld voor industrieel gebruik en kent het toepassingen in een grote variëteit van sectoren. De kans is groot dat uw tandarts uw gebit heeft voorzien van porseleinvullingen, uw mobiele telefoon en computer hebben onderdelen waarin porselein is verwerkt, en de Shuttle wordt bij terugkeer uit de ruimte beschermd door porseleincoating, om maar een paar voorbeelden te noemen.

Ook is porselein herontdekt in de kunstwereld. Ontwerpers en kunstenaars passen porselein toe, zowel voor traditionele gebruiksvoorwerpen, zoals serviesgoed, als in onverwachte innovatieve settings, zoals juwelen, meubels en kunstwerken.

In Nederland wordt porselein inmiddels twee en een halve eeuw vervaardigd. Het 18e eeuwse Hollands porselein is nog immer geliefd bij verzamelaars. Een eeuw geleden maakte het Rozenburg eierschaalporselein internationaal furore, zoals nu het Dutch Design wederom wereldwijd indruk maakt.

Info: Museum Geelvinck Huis, Keizersgracht 633, 1017 DS Amsterdam

EEN GERECONSTRUEERDE LAKENHAL MET BELFORT ?

(Tom van Eekelen)

Vaak stelt men de vraag: hoe gaan we om met reconstructies in monumentale binnensteden? Een onderwerp dat in veel steden geregeld een punt van discussie is en dat ook al vaak is geweest. Dat het nu weer extra aandacht krijgt heeft te maken met het feit dat het publiek meer aandacht afdwingt. Dit kan een gedragen mening zijn, maar niet altijd wettelijk onderbouwd. Hoe meer stemmen er opklinken, hoe groter de smaak van het publiek. Punt hierbij is dat er meestal geen smaak van het publiek bestaat, maar deze wordt bepaald door wat er in de omgeving over wordt gezegd en geschreven. Er wordt dus vaak en hard geschud aan de boom die de wet in deze heeft voorgeschreven, zo ook aan het begrip reconstructie in monumentenland.

Op een nu onbebouwd perceel of ter vervanging van een object wat misstaat, niet zijnde het reconstructieobject, is reconstructie alleen toegestaan als duidelijk is wat er heeft gestaan, onderbouwd met (detail)tekeningen, foto's, materiaal- en kleurinformatie van het object. Indien slechts de contouren van het object helder zijn, moet volstaan worden met een hedendaagse invulling waarbij uiterst zorgvuldig omgesprongen moet worden met materiaalkeuzes en detailleringen.

In het verleden zijn gehele steden gereconstrueerd, voorbeelden zijn leper in België en Warschau, maar ook delen van Amsterdam. leper bijvoorbeeld werd in de Eerste Wereldoorlog met de grond gelijk gemaakt. De foto's hier naast spreken voor zich.

Tegenwoordig worden in de Duitse steden maar ook in Antwerpen voorgevels gereconstrueerd maar de achterliggende bouw is hedendaags. Uiteraard alles volgens de reconstructievoorwaarden.

Naast reconstructie en hedendaags bouwen kennen we ook het historiserend bouwen. Hierbij wordt gestreefd naar het bouwen in het verleden maar wel is overduidelijk zichtbaar dat we hier niet te maken hebben met monumenten of reconstructies.

Gezien de uiteenzetting tot nu toe in dit artikel zal duidelijk zijn dat er veel gevallen zijn die net niet of totaal niet voldoen aan reconstructie. Dit wordt bepaald door de adviescommissies die wettelijk ingeschakeld moeten worden op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau.

leper vóór 1914

Zelfde plek in 1918

Zelfde plek heden ten dage

Vaak speelt hierbij de vraag moet het wel echt zijn mag het ook geschiedvervalsing zijn of fictie. Duidelijkheid moet hier troef zijn. En dat is vaak alleen maar mogelijk als er zorgvuldig te werk wordt gegaan.

Er zijn in Nederland meer projecten die minder geslaagd waren dan projecten die geslaagd waren. Verreweg de meeste projecten hebben de streep van uitvoering niet gehaald. Vele redenen lagen hieraan ten grondslag waarbij een gevoerde juridische strijd met kop en schouders boven andere oorzaken uitsteekt. Er zijn meerdere projecten, bijvoorbeeld aan de Grote Markt in Bergen op Zoom, te noemen die uitgevoerd zijn of nog uitgevoerd moeten worden waarbij we te maken hebben met reconstructie of een variant daarop (historiserend bouwen) of een variant daar weer op (eigentijdse architectuur in de periode dat gebouwd werd). In dit artikel wil ik mij beperken tot de locatie van het Belfort met Lakenhal in Bergen op Zoom.

Een belfort of hallentoren is een middeleeuwse wachttoren met een stormklok. Meer algemeen wordt met 'belfort' een stedelijke toren in de Zuidelijke Nederlanden aangeduid, waarin de stadsklokken werden gehangen en

die vaak op of aan een stadhuis of commerciële lakenhal werd gebouwd. Zoals bekend wordt er al langer gesproken over het terugbouwen van het Belfort met Lakenhal. Nadat er geruime tijd slechts één ontwerp op tafel lag met reconstructie-uitstraling, zijn er ook drie ontwerpen op tafel gekomen die niets met reconstructie van doen hadden. Na een motie van de gemeenteraad om het reconstructieontwerp te kiezen als referentievoorbeeld is besloten ook de andere drie naast het al gepresenteerde reconstructieontwerp te presenteren aan de raad. Een juiste en zorgvuldige afweging. Puur wettelijk bekeken kan het reconstructieontwerp niet gekozen worden. Naast het feit dat de reconstructie niet onderbouwd is en voor een groot deel op feiten van elders is ontworpen, liggen hier ook adviesverplichtingen van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) en de plaatselijke Welstand Monumenten Commissie (WMC). De WMC werkt volgens een reglement van orde en met de Welstandsnota. In deze nota zijn regels opgenomen hoe om te gaan met genoemde begrippen reconstructie en historiserend bouwen.

miniaturetekening van de Grote Markt uit 1587 van Hans Bol.

Voornoemde adviesinstanties hebben een negatief advies afgegeven aan het college van Burgemeester en Wethouders om niet over te gaan tot het realiseren van het reconstructieontwerp maar om:

- a. niets te doen
- b. hedendaagse architectuur toe te passen binnen de vooraf vastgestelde contouren.

Het college kon deze adviezen naast zich neerleggen maar zal bij een mogelijk verdere procedure ten aanzien van het beschermde stadsgezicht, bestemmingsplan en vergunningentraject rekening moeten houden met zwaarwegende bezwaren. Een soortgelijke casus heeft elders op meerdere plaatsen ook gespeeld, waarbij de initiatiefnemer vaak het onderspit moest delven.

Het college van B&W van de gemeente Bergen op Zoom heeft na ruggespraak met haar ambtelijke adviseurs en met de weloverwogen adviezen van de WMC en RCE in de hand de adviezen van de commissies overgenomen. Dit resulteerde in het niet verlenen van een monumentenvergunning voor de Lakenhal en indirect de Belfort.

Ook de daarop volgende zienswijzen werden afgewezen. Hiermee is het reconstructieontwerp van de lakenhal en indirect de Belfort van tafel. Wat er wel mogelijk is, is hier boven onder a. en b. aangegeven.

Dit zal niet de publiekelijke opinie zijn in de stad. Maar als we alles zouden doen wat de grote gemene deler oproept wil dit nog niet zeggen dat dit ook de juiste weg is.

Dit land is ondanks zijn ingestelde democratie ook gebonden aan wetgeving en kan zich niet laten leiden door wat mooi of lelijk is, zeker niet binnen een beschermd stadsgezicht.

Ontwerp belfort door architect J. Weyts

NIET VERGETEN:

De opening van ons jubileumjaar met twee lezingen:

24 maart 2011 om 20.00 uur in de Hofzaal van Stadspaleis Het Markiezenhof (zaal open 19.30 uur) door Drs R.M. (Robert) van Dierendonck, adviseur archeologie van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland: ***Zeeland in het Imperium Romanum: een randgebied van belang in de periferie van een georganiseerde staat.***

31 maart 2011 om 20.00 uur in de Hofzaal van Stadspaleis Het Markiezenhof (zaal open 19.30 uur) door Drs M.J.A. (Marco) Vermunt, gemeentelijk archeoloog Bergen op Zoom: ***Romeinen in Bergen op Zoom: de vondst van een heiligdom achter de Grote Kerk en de betekenis daarvan voor de stadsgeschiedenis.***

Entreprijs: € 5,- incl. één consumptie, leden vrije toegang op vertoon van lidmaatschapskaart

HET OUDSTE KOOKBOEK

Omdat de Romeinse tijd een beetje als rode draad door ons jubileumjaar loopt, willen wij u in de komende nieuwsbrieven trakteren op een aantal Romeinse recepten van Apicius. Aangenomen wordt dat het oudste kookboek ter wereld afkomstig is van de welgestelde Romeinse burger Marcus Gavius Apicius (42 v.Chr. - 37 n.Chr.). Het kookboek stamt in de vorm waarin het is overgeleverd echter uit de vierde eeuw.

Van Apicius is bekend dat hij twee kookboeken had geschreven, een algemeen kookboek en een kookboek over sauzen. Beide boeken zijn in het bewaard gebleven kookboek samengebracht. De compiler heeft de recepten ingedeeld in 10 boeken, waarbij hij de weelderige gerechten combineerde met de wat meer simpele. Opmerkelijk is dat de recepten niet in een elegante schrijftaal zijn geschreven, maar in eenvoudige spreektaal. Deze volkstaal is ook in de recepten, die vrijwel zeker op naam van Apicius zelf staan, herkenbaar. Dit doet vermoeden dat de vierde-eeuwse compiler de recepten in zijn eigen stijl heeft herschreven.

Het boek, 'De re coquinaria' omvat zo'n 500 recepten voor de beschaafde en cultureel onderlegde elite van die tijd. Opvallend is dat er veel recepten in staan waar specerijen als peper, kaneel en nootmuskaat in worden gebruikt. Voor die tijd een noviteit.

Ook staan er veel recepten in voor sauzen, die net als heden ten dage werden gebruikt om de smaak van de gerechten te versterken. Door dit gebruik van gevarieerde sauzen en specerijen hebben de Romeinen een grote bijdrage geleverd aan het ontstaan van de haute cuisine. De grote liefde van Apicius lag niet bij politiek of literatuur maar bij de gastronomie. Deze liefde voor eten was voor hem een levensdoel op zich. Apicius heeft zijn gehele vermogen opgesoupeerd aan eten. Zelfs zijn zelfverkozen levensbeëindiging was geheel in stijl. Toen hij de bodem van zijn geldkist bereikte, strooide hij gif in een beker met excellente wijn.

'De re coquinaria' omvat tien boeken. Het eerste boek draagt de titel Epimeles 'de zorgvuldige huisvrouw'. Er staan voornamelijk recepten in om bepaalde producten langer goed te houden. Ook staan er enkele medicinale recepten in.

Het tweede boek Sarcoptes, 'gehakt vlees' geeft recepten voor allerlei soorten worsten. Er wordt voornamelijk vlees gebruikt van vissen, varkens, kippen en pauwen. De worsten waren flink gekruid.

Het derde boek Cepuros, 'de tuinman' bevat zo'n 60 recepten voor het bereiden van allerlei groenten. In de huidige tijd heel herkenbare groenten zoals asperges, komkommer, broccoli, artisjokken etc. Deze groenten stonden zeker niet op het dagelijkse menu. Bij de dagelijkse maaltijden werd gebruik gemaakt van prei, bieten, kool en wortelen. Ook bij de bereiding van groenten werden tal van kruiden gebruikt.

Het vierde boek Pandecter, 'allerhande' bevat voornamelijk vleesrecepten. Het grootste hoofdstuk gaat echter over uitgebreide schotels van vis, groente en vruchten, allemaal bereid met eieren.

Het vijfde boek Ospreo(s), 'peulvruchten' is zeer geschikt voor vegetariërs. Er zijn recepten te vinden van linzen, erwten, bonen, gort, tuinbonen en peulen. Ook nu weer op smaak gebracht met tal van kruiden. Het zesde boek Aeropetes, 'gevogelte' bevat recepten voor houtduiven, patrijzen, hoenderen, snippen, struisvogels, eenden, tortelduiven, etc. De kip is favoriet bij Apicius. Opvallend is dat het gevogelte vrijwel altijd eerste werd gekookt en daarna gebraden.

Muurschildering van lijsters en eieren uit Pompeii

Het zevende boek Polyteles, 'fijnproever' bevat recepten voor vlees, paddestoelen, slakken en eieren. Maar ook een recept voor baarmoeders ontbreekt hier niet. Alles van het varken werd gegeten.

Het achtste boek Tetrapus, 'viervoeter' omvat recepten voor wild.

Het negende boek Thalassa, 'zee' en het tiende boek Halieus, 'visserij' bevat recepten voor vis zoals paling, makreel, tonijn, brasem, rog, en inktvis en ook recepten voor schaaldieren.

In de volgende nieuwsbrief zal ik wat dieper ingaan op de eetgewoonten, tafelmanieren en etiquette van de Romeinen.

Hiernaast een oorspronkelijk recept uit 'De re coquinaria' met daaronder een hedendaagse Nederlandse bewerking uit het boek 'Romeinse vleesgerechten en andere heerlijkheden' van Anton Coppoolse.

Pullum Frontonianum

Pullum praedura, condies liquamine, oleo mixto, cui mittis fasciculum anethi, porri, satureiae et coriandri uiridis et coques. Ubi coctus fuerit, leuabis eum, in lance defrito perungues, piper aspargis et inferes.

Vertaling:

Braad de kip aan, breng op smaak met garum, gemengd met olie, doe daar een bundeltje van dille, prei, bonenkruid en verse koriander bij en laat gaar worden. Wanneer ze gaar is, haal je haar eruit, smeer op de opdienschaal in met defritum, bestrooi met peper en dien op.

Hedendaagse bewerking:

Ingrediënten:

1 grote kip

3 eetlepels olijfolie

Peper en zeezout

1 kop verse kruiden zoals dille, koriander, peterselie en bonenkruid

1 stuk klein gesneden prei

2 glazen rode wijn

1 glas zoete dessert wijn

De kip wordt aan stukken gesneden en die worden ingewreven met peper en zout. In een diepe braadpan worden ze op hoog vuur in de hete olie aangebakken en vervolgens onder half gesloten deksel in ca. een uur gaar gebraden. Vervolgens gaan de kruiden en groente erbij. Om en om scheppen, maar niet verder bakken. De wijn wordt tot de helft ingekookt en op het laatst toegevoegd. De saus op smaak brengen met dessertwijn. Eet smakelijk!

Stilleven met origineel Romeins serviesgoed. Foto: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

BAS TER STEGE STELT ZICH VOOR

Ont-dekken! Dat is voor mij de reden geweest om deel uit te willen maken van het bestuur van SIDS.

Ik vind het belangrijk om geschiedenis voor een brede doelgroep toegankelijk te maken (en er letterlijk een deksel van af halen), vooral ook voor kinderen en jonge mensen. Onze stichting heeft daarin de afgelopen jaren al vele prachtige resultaten geboekt.

Complimenten! Binnen SIDS richt ik me op marketing en communicatie, dat verdient zeker in ons jubileumjaar de volle aandacht. In het dagelijks leven werk ik als dagvoorzitter en interim-manager op het gebied van leefbaarheid en wijkontwikkeling. Wellicht kent u mij van de lokale omroep. Ook heb ik enige tijd deel uitgemaakt van de redactie van De Waterschans. Mijn doel is verder om samen met collega-erfgoedorganisaties te werken aan het uitdragen van al ons erfgoed in de regio. Verbindingen leggen, bruggen bouwen en samen resultaten boeken.

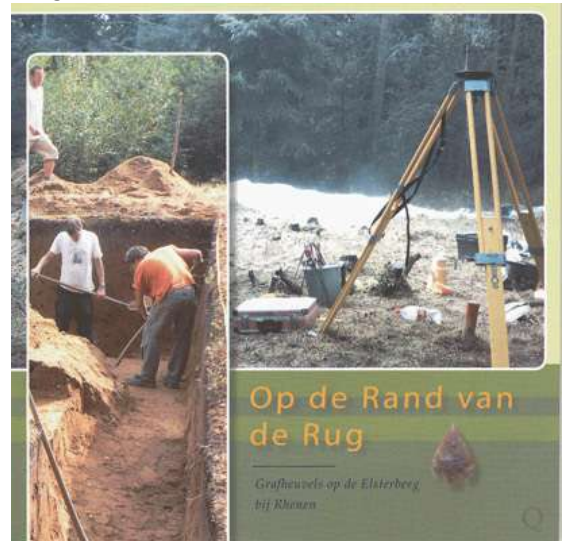

Die ontdekkingstocht geef ik graag invulling, samen met u als lid! Groet, Bas ter Stege.

BOEKENNIEUWS

Op de rand van de rug. Grafheuvels op de Elsterberg bij Rhenen.

Bij Rhenen duikt uit het Rijndal steil de Utrechtse Heuvelrug op. Dit relict uit de voorlaatste ijstijd is de eerste Nederlandse hoogte vanaf de kust. Op de zuidelijke flank van deze rug vestigden zich duizenden jaren geleden de eerste bewoners. Van de plaatsen waar ze woonden en werkten, is al lang niets meer te zien.

Hun laatste rustplaatsen daarentegen liggen nog op honderden plaatsen verscholen in de bossen: grafheuvels uit de Nieuwe Steentijd, Bronstijd en IJzertijd. Vergeleken bij andere regio's is in deze heuvels weinig archeologisch onderzoek gedaan, zodat er nog veel vragen te beantwoorden zijn over het prehistorisch bestaan in dit gebied. Dit boek gaat over twee van deze heuvels, gelegen op de Elsterberg.

Hoewel ze niet compleet zijn opgegraven, hebben ze bij verschillende gelegenheden toch intrigerende informatie opgeleverd over de mensen die ze aanlegden. In combinatie met andere vondsten uit de omgeving wordt duidelijk dat de omgeving van Elst in de prehistorie een dynamisch gebied moet zijn geweest, met eigen gebruiken. Er valt nog genoeg te ontdekken op de rand van de rug. ISBN: 9789088900471 Prijs € 9,95

De Keltische goud- en zilverschat van Amby, gemeente Maastricht

In 2008 ontdekte een amateurarcheoloog enkele gouden en zilveren munten op een akker aan de oostzijde van het dorp Amby in de gemeente Maastricht. Hij waarschuwde de

verantwoordelijke instanties, die enthousiast reageerden. Het ACVU besloot over te gaan tot een opgraving om meer informatie te krijgen over de archeologische context. Bijzonder was dat detectoramateurs nauw betrokken

werden bij deze opgraving. Auteurs Nico Roymans en Wim Dijkman plaatsen de muntvondst in haar historisch context. De munten vertellen het verhaal van de Keltische stam van de Eburonen, die onder leiding van koning Ambiorix tegenstand bood aan de legers van Julius Caesar. Tijdens niets ontziende wraakcampagnes van de Romeinen in 53 en 51 voor Christus werd de Keltische stam gedecimeerd. In deze roerige periode werd de schat begraven om nu, bijna tweeduizend jaar later, weer in volle glorie bewonderd te kunnen worden. Deze uitgave laat in tekst en beeld zien hoeveel een archeologische vondst ons kan vertellen over ons verleden. Een speciale plaats is ingeruimd voor het verhaal van de amateurarcheoloog die de eerste munten ontdekte.

ISBN 978-90-5345-411-4 Prijs € 19,95

Uit Padmoes verrezen. De Nieuwe Kerk in Den Haag

In 1639 kwam het plan op om in Den Haag een derde protestantse kerk te bouwen. Voorlopig bleef het echter bij een plan, omdat door de oorlogsvoering financiële middelen ontbraken. Daar kwam met de Vrede van Munster in 1648 een einde aan. Reeds een jaar later ging de eerste spade in het bedrijvige Spuikwartier de grond in. Het was de Sociëteit van 's-Gravenhage die zo voortvarend als bouwheer optrad en die in de tot dan toe nog weinig bekende Pieter Noorwits een even ambitieuze als inventieve architect vond.

Noorwits' ontwerp getuigde van grote durf en originaliteit. Hoog oprijzende muren omsloten niet alleen een immense ruimte, waar de calvinistische gelovigen Gods Woord hoorden verkondigen, maar droegen ook heel gracieus een majestueuze bekapping, zonder dat daar extra ondersteunende constructies, zoals zuilen, voor nodig waren. Een ingenieus hoogstandje van constructieve en architectonische durf, dat de stoere en toch trotse eenvoud uitstraalde die zo kenmerkend was voor de Republiek der Nederlanden. En die indruk heeft de tijd getrotseerd. Want nog steeds weet de Nieuwe Kerk te imponeren. ISBN 978-90-5345-407-7 Prijs € 19,95

Mens en land in het hart van Salland

Lange tijd hebben wetenschappers gedacht dat de streek rond Raalte tot ver in de middeleeuwen een onbewoond gebied was vol bossen, moerassen en heidevelden. Niets blijkt minder waar. Het hart van Salland is vroeger juist vrij dicht bevolkt geweest en kent een onverwacht rijke ontstaansgeschiedenis.

Dit boek geeft een overzicht van de bewonings- en landschaps-geschiedenis van het oude kerspel Raalte. Alle ontdekkingen die amateur-onderzoekers én wetenschappers in de afgelopen

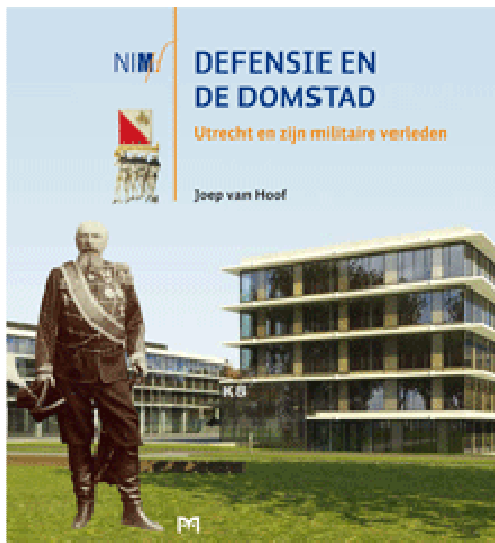
vijftien jaar hebben gedaan worden voor een breed lezerspubliek ontsloten. Elke buurtschap krijgt daarbij een eigen hoofdstuk waarin een gedetailleerd beeld wordt geschetst van de opbouw van het landschap en van de middeleeuwse boerderijen en hun bewoners.

Dat in het huidige landschap nog verrassend veel sporen van deze historie bewaard zijn gebleven, blijkt uit de vele kaarten, foto's en historische beelden in dit boek.

ISBN 978-90-5345-364-3 Prijs € 49,95

Defensie en de Domstad. Utrecht en zijn militaire verleden

Utrecht en Defensie hebben een eeuwenoude band met elkaar. Op tal van plaatsen in de stad is het militaire verleden nog duidelijk zichtbaar. Met de ingebruikneming van de nieuwe Kromhout Kazerne (KHK) staan Defensie en Utrecht voor een nieuw begin. De opening van de KHK is dus een goed moment voor een nieuwe publicatie over Utrechts rijke militaire verleden. Het boek begint bij het Romeinse fort, waarvan de bouw, circa 47 na Christus, tot het ontstaan van Utrecht leidde. Na de middeleeuwen en de cruciale zestiende eeuw richt het verhaal zich op de ingrijpende gebeurtenissen in de Domstad tijdens de Republiek en de Bataafs-Franse tijd. Een centrale plaats is ingeruimd voor de tijd na 1815, als het militaire belang van Utrecht sterk groeit. Ook de Tweede Wereldoorlog en de naoorlogse periode krijgen ruim aandacht. Als afsluiting komen de jaren 1989-2010 aan de orde, een tijd die in het teken stond van grote reorganisaties, de komst in 2005 van de KL-top en de bouw van de nieuwe KHK.

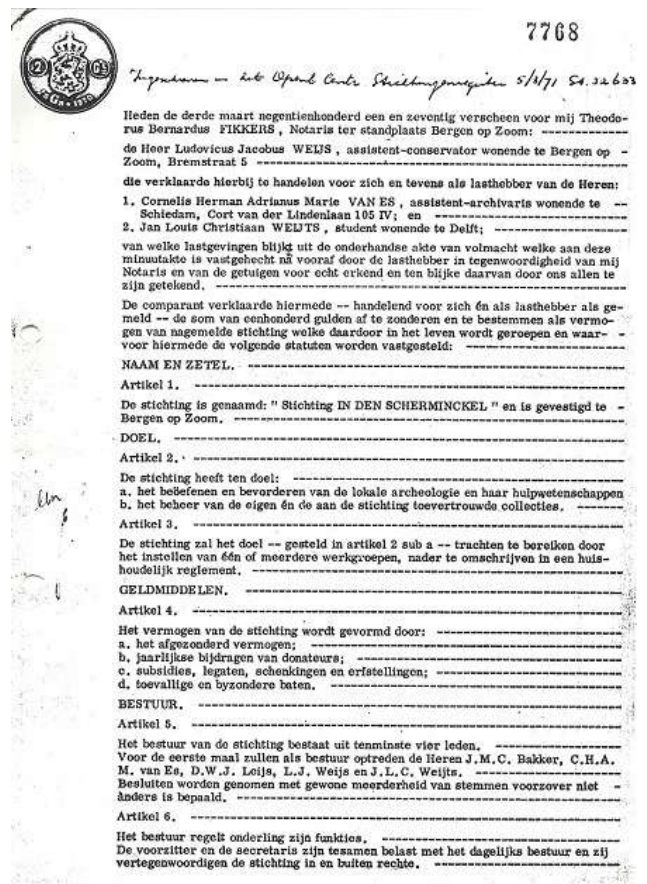
VAN DE BESTUURSTAFEL

Jubileumactiviteiten

Woensdag 3 maart 1971: een dag waarop Nederland leed onder een koude golf en er aan de winter geen einde leek te komen. Nadat er op 2 maart een flink pak sneeuw was gevallen, begon op 3 maart 1971 een ongekende koudegolf voor de maand maart. Eind februari waren de voorbereidingen al getroffen in Rusland.

Op 3 maart viel de vorst bij ons echt in, begeleid door een flink pak sneeuw en gevolgd door een koude noordoostenwind. In het Groningse Spijk werd een temperatuur van - 17.6 graden gemeten.

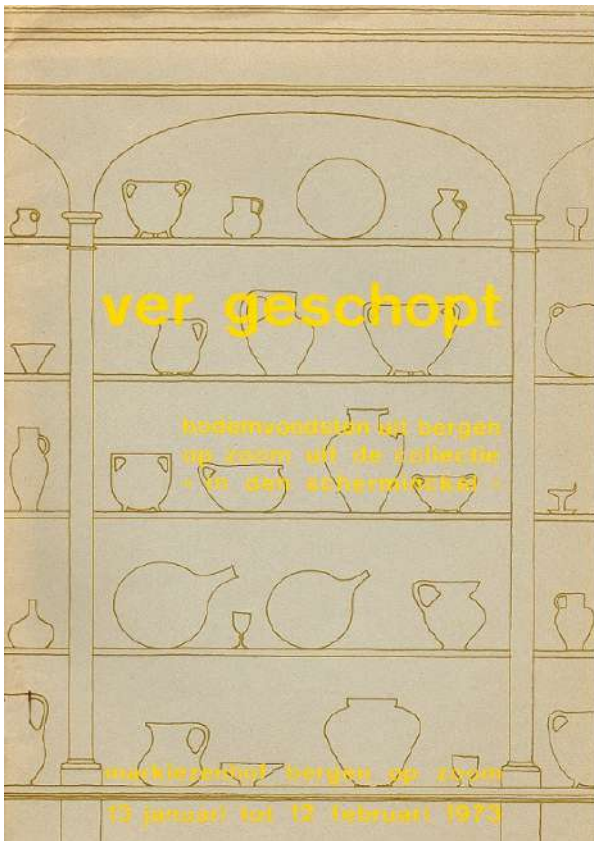
Op deze koude dag togen twee jonge mannen (Cees van Es en Jan Weyts), namens een veel grotere groep vrouwen en mannen, naar het kantoor van notaris Fikkers. Doel van hun bezoek was het laten passeren van een akte, een akte waarmee de Stichting In den Scherminckel officieel werd opgericht.

De eerste pagina van de oprichtingsakte

Aan het begin van deze nieuwsbrief heeft u in het artikel van Jan Weyts kunnen lezen hoe deze mannen hiertoe gekomen zijn. Het eerste bestuur bestond uit J. Bakker, C. van Es, D. Leijs, L. Weijs en J. Weyts. Het aantal activiteiten was vrijwel vanaf het begin groot en divers. Archiefonderzoek, opgravingsactiviteiten, werkavonden en tentoonstellingen, om er maar enkele te noemen.

Al in 1973 had de stichting haar eerste tentoonstelling in het Markiezenhof, onder de titel 'Ver geschopt'. Een lange reeks volgde, tot op de dag van vandaag. Dat de kwaliteit van de activiteiten bijzonder was is onder andere te staven door de toekenning van de Brabantse Cultuurprijs en de Sakko Cultuurprijs. Maar ook aan de toestemming vanuit de provincie om opgravingen uit te voeren in de tijd dat Bergen op Zoom nog niet over een eigen archeologische dienst beschikte. Na 40 jaar is het goed eens terug te kijken naar de eigen geschiedenis, maar nog belangrijker is het om de huidige activiteiten onder de loep te nemen en vooral om naar de toekomst te kijken.

De omslag van de eerste tentoonstelling 'Ver geschopt' in 1973

Wat is de rol en taak van de stichting? Op welke manier houden we de geschiedenis van de stad en haar omgeving levend. Hoe betrekken we vooral de jeugd en jongeren hierbij. Kortom: nadrukkelijk nadenken over de toekomst van de Stichting In den Scherminckel. Naast de toekomst is natuurlijk ook het heden van belang.

Ook aandacht voor de beginperiode en alle mensen die daarin actief zijn geweest. Een klein feestje mag na al die jaren ook! Noteert u maar alvast de datum: vrijdag 24 juni om 16.00 uur in 't Zwijnshoofd. We hopen op die middag veel leden en vooral ook oud-leden te ontmoeten bij een gezellig samen zijn onder het genot van een hapje en een drankje.

Een mix van activiteiten staat er het komend jaar op het programma. Een bijzondere tentoonstelling in de Gevangenpoort, lezingen, een excursie en een open dag met de mogelijkheid tot vondstdeterminatie, dit is slechts een greep uit het totaal. Wij hopen u op veel van deze activiteiten te mogen begroeten. Mogelijk dat u naast uw steun aan en belangstelling voor onze stichting ook eens mee wilt kijken bij een van onze reguliere activiteiten. U bent van harte welkom. Rest ons nog iedereen te bedanken die de laatste maanden actief is geweest en nog actief zal zijn om alle activiteiten voor ons jubileumjaar voor te bereiden. We weten dat er al heel wat tijd en energie aan is besteed. Al die inspanningen hebben ons wel het idee gegeven dat we ons kunnen gaan verheugen op een waarlijk jubileumjaar.

Algemene Ledenvergadering

Bij deze nieuwsbrief ontvangt U de uitnodiging (met bijlagen) voor de Algemene Ledenvergadering op vrijdag 15 april om 19.30 uur in het Gemeentelijk Archeologisch Depot. Zoals u van ons gewend bent, willen we ook nu de vergadering zo kort mogelijk houden en blijft er na de pauze tijd over om van een actuele presentatie van Marco Vermunt te genieten. Iedereen is van harte welkom.

Uitbreiding bestuur en andere taken

We zijn ontzettend blij met de uitbreiding van het bestuur met Bas ter Stege. Maar ons bestuur is nog niet op de volle sterkte van vijf personen. We blijven dus op zoek naar uitbreiding, met name een secretaris of penningmeester.

Ook zijn er andere taken uit te voeren zonder dat hiervoor een bestuursfunctie nodig zou zijn. Hierbij valt o.a. te denken aan:

* De coördinatie van het schoolproject Pottenkijkers. Dit houdt in het twee maal per jaar bijwonen van een vergadering van Cumenu, waar Pottenkijkers deel van uit maakt, het jaarlijks maken van de roosters voor de lessen, het eenmaal per jaar evalueren met de vrijwilligers die de lessen enthousiast verzorgen, het bijwonen van een aantal evaluatiegesprekken met de scholen, het factureren van de verzorgde lessen en het organiseren van het open aanbod (rondleidingen Depot en Poort).

* De nieuwsbrief: elk kwartaal samenstellen van de nieuwsbrief, corrigeren en eventueel terugkoppelen naar de auteurs, het bewerken van beeldmaterialen en het schrijven van de vaste rubrieken zoals: voor uw agenda, voor u gelezen, boekennieuws, van de bestuurstafel en de publicatie van cursus, excursie en lezing.

* De coördinatie van het schoolproject Schatgravertjes. Dit houdt in de correspondentie met de samenwerkende instelling CBK West Brabant, rondleidingen depot, evaluatie met CBK en het factureren van de lessen.

* De uitleen van de Romeinse leskist: het maken van bruikleenovereenkomst, controleren van de kist bij terugkomst, het factureren en eventueel bijbestellen van ontbrekende onderdelen.

* De coördinatie en ondersteuning van de gemeentelijk archeoloog: het rondmailen en -bellen bij een eventuele opgraving en bij het niet doorgaan van een werkavond, alsmede het bijhouden van een lijst met vrijwilligers en het bemiddelen bij probleempjes. Aan deze taak zou tevens kunnen worden toegevoegd het beoordelen van een bruikleenverzoek voor voorwerpen uit de SIDS-collectie, het uitzoeken van het bruikleenmateriaal,

het maken van een bruikleenovereenkomst en controleren bij teruggave van het bruikleenmateriaal.

Al met al voor elk wat wils. Wilt u een of meerdere taken voor uw rekening nemen, neem dan contact op met Ank van der Kallen, tel. 0164-2615158, email: vanderkallen@home.nl

Lidmaatschap

Mocht u de contributie voor 2011 nog niet hebben overgemaakt, dan willen we u vragen dit alsnog even te doen. In ons jubileumjaar moeten we veel activiteiten betalen en daarom kunnen we het geld heel goed gebruiken. Alvast bedankt, uw penningmeester.

Colofon

Nieuwsbrief Archeologie en Monumenten Bergen op Zoom is een uitgave van de Stichting In den Scherminckel te Bergen op Zoom en verschijnt eenmaal per kwartaal.

Redactie

Ank van der Kallen
Nieuwstraat 4
4611 RS Bergen op Zoom
0164 - 26 51 58
vanderkallen@home.nl

Bestuur SIDS

Jan Hopstaken (voorzitter)
Ank van der Kallen (penningmeester/
ledenadministr.)
Elvira Adriaansen
Bas ter Stege

Website

www.scherminckel.nl

Adres Gemeentelijk Archeologisch Depot
Wassenaarstraat 59, 4611 BT Bergen op Zoom,
tel. 0164 - 247138

© Copyright 2011

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de Stichting In den Scherminckel

